

Mælkeribruget i Danmark 1905.

Af Professor B. Bøggild.

Aaret 1905 har været et godt Aar for det danske Mælkeribrug, om end adskillige Forhold, trods Landets Lidenhed, have stillet sig mere eller mindre gunstige i de forskellige Egne af Landet, og der endog nogle Steder, særlig i Midt- og Nord-Jylland, er sket betydelig Skade ved Insektangreb saa vel paa Havre som paa Rodfrugter.

Sommeren 1904 havde været temmelig tør og varm, hvoraf fulgte, at Efteraarsgræsningen blev sparsom og Rodfrugtafgrøderne temmelig smaa. De fleste Steder maatte de gode Malkekøer tages tidlig paa Stald, fordi der ikke var Føde nok til dem paa Marken, og det blev nødvendigt forholdsvis meget tidligere end ønskeligt at begynde at fodre med Rodfrugter, saaledes at Beholdningerne heraf yderligere formindskedes inden Vinteren. — Disse Forhold gave naturlig Anledning til, at mange Landmænd toge under Overvejelse at indskrænke deres Besætninger noget, og hertil var der saa meget mere Anledning, som Prisen paa alt Slagtekvæg var god, og der var Udsigt til vedvarende Efterspørgsel for Kvæg saa vel til Hjemmeslagtning som til Eksport til Tyskland. Omstændighederne opfordrede saaledes mange Landmænd til at udskyde af Besætningerne de Dyr, som man ikke ønskede at beholde. Den Kendsgerning, at gode Malkekøer holdtes i høj Pris, godtgør, at det gennemgaaende kun har været de ufordelagtigste Malkekøer og alminde-

lige Udsættere, man har skilt sig af med, saaledes at Salget baade direkte og indirekte kunde være ret fordelagtigt, idet Mælkeproduktionens Rentabilitet i mange Besætninger uden Tvivl kan fremmes ved Bortsalg af de ringeste Malkere. Og at det ikke har været noget helt ringe Tal, der er bleven solgt bort, fremgaar deraf, at Eksporten i sidste Kvartal af 1904 beløb sig til 23,595 Stkr. Kvæg mod kun 12,866 Stkr. paa samme Tid i 1903, og ligeledes blev der i Januar Kvartal 1905 eksporteret 33,381 Stkr. Kvæg mod 21,629 Stkr. i samme Kvartal 1904, og samtidig steg Eksporten af Oksekød meget stærkt, nemlig for Vinterhalvaaret svarende til Kødet af c. 10,000 Stkr. Kvæg.

Foderet forslog iøvrigt efter Omstændighederne ret godt. — Saa vel Hø som Halm var bleven bjerget tørt og godt. Man var fra Efteraaret opmærksom paa, at man skulde handle økonomisk med det, og Vinteren blev mild, saaledes at Dyrene ikke vare vanskelige at tilfredsstille. Der kom ikke meget mere Frost, end at der netop blev god Lejlighed til at faa Mælkerierne forsynede med Is, og kun enkelte Dage kom der saa meget Sne, at Mælkekørselen i væsentlig Grad blev forulempet deraf. Baade i Januar og Februar var der talrige Omslag fra Frost til Tøvejr, men allerede i Marts var Vejret forarsagtigt. April gik dog til Ende, og Maj Maaned begyndte, medens Markerne endnu vare nøgne.

Først ved Midten af Maj kom der saa meget Varme, at man kunde begynde at sætte Køerne ud. Mange Steder vare Beholdningerne af Halm og Hø næsten udtømte, i nogle Egne var der nok ogsaa opfodret en Del Lyng, og man hørte Tale om meget høje Priser paa Halm, saa at der overalt var Længsel efter at faa god Græsning. — Det var vel mere Foderknaphed end Græssets Frødhed, der foranledigede, at en Del Køer kom ud allerede midt i Maaneden eller i de følgende Dage. Den 22. Maj blev det atter koldt, og der faldt noget Sne, saaledes at der i Dagspressen endog kunde læses om, at enkelte Køer fandtes døde paa Marken, fordi man ikke i Tide sørgede

for at faa dem i Hus. Det er Tilfælde af den Art, der jo i og for sig ere beklagelige nok, men som bør tjene til Advarsel mod den Uforsigtighed, hvormed, særlig paa store Gaarde, Køerne, som hele Vinteren have været i en varm Stald, om Foraaret undertiden sættes ud og endog forblive tøjrede paa Marken om Natten, saaledes at de tvinges til at ligge paa den kolde og vaade Jord.

Maa man af Fodermangel sætte Køerne ud tidlig om Foraaret, bør de dog altid tages i Hus om Natten. Selv om Vejret er nogenlunde godt, lide de ved at ligge ude, og det maa erindres, at et Dækket vel kan beskytte Koen godt mod Blæst og Bygevejr, men i stærk Regn og Kulde kan Dækket ikke skaffe Koen et tørt og lunt Leje. Selv om det ikke gaar saa galt, at noget Individ dør, kan der være adskillige, og netop snarest blandt de bedste Malkere, der kunne sætte stærkt af paa Mælken, og dertil kommer, at indtræder der Yverlidelser, kan Mælken af vedkommende Ko for lang Tid blive ret unormal og daarlig skikket til Fremstilling af fine Mælkeriprodukter.

I Juni blev det smukt Sommervejr. I Begyndelsen af Maaneden faldt der en god, blødende Regn, og derefter fulgte god Varme, saaledes at de fleste Marker kom til at se meget lovende ud. Paa Øerne blev der ogsaa god Græsning og ret god Høavl, men særlig i det nordlige Jylland blev Jorden temmelig tør allerede i Slutningen af Juni, hvortil kom, at Havre og Rodfrugter ikke alene dér, men ogsaa i Midtjylland led saa meget af Insektangreb, at man snart kom til at tale om delvis Misvækst. — Ogsaa Juli Maaned bragte Varme, og hvor der faldt gode Byger, blev Frodigheden, særlig paa Øerne, meget tilfredsstillende. Men i Forhold til den temmelig sildige Saatid blev der dog mange Steder tidlig Høst, og adskillige Steder blev Sommergræsningen mere og mere utilstrækkelig, hvilket følte saa meget mere, som mange Landmænd paa Grund af Insektangreb ikke turde hugge løs paa Vaarsædsmarkerne til Staldfoder, og flere Mælkerier modtog i Juli og August endog 10—15 pCt. mindre Mælk end i 1903 og 1904. — Køerne malkede daarligt, hvor

de fik for lidt at æde, og Nødvendigheden af at lade Sommerernæringen svare til Vinterfodringen blev et Spørgsmaal, der maatte tages op til Drøftelse.

Det gode Høstvejr i Begyndelsen af August afløstes af Regn, og snart blev der saa megen Fugtighed, at mange Landmænd maatte ønske Tørvejr for at faa Høsten tilendebragt. — Regnen friskede imidlertid godt op paa Græsmarkerne, Rodfrugterne bleve, hvor der ikke havde været Insektangreb, endog særdeles gode, og Kørne bleve derfor vistnok mange Steder ernærede bedre i de egentlige Efteraarsmaaneder end i den sidste Del af Sommeren, og i den største Del af Landet bleve de indsamlede Foderbeholdninger ret tilfredsstillende, om end en Del jyske Landmænd vare meget at beklage paa Grund af den ødelagte Havre og den delvis mislykkede Rodfrugtavl, saaledes at de havde Valget mellem at lade Kvæget gaa ude saa længe som muligt, formindske Besætningerne, eller belave sig paa Indkøb ikke alene af Kager, men ogsaa af Straafoder.

Tabel I.

Danmarks Overskuds-Indførsel i Millioner Pund af

	Kornvarer*), uformalede og formalede	Oliekager og Oliekagemel	Klid	Tilsammen
1899—1900	1249.7	412.9	98.6	1761.2
1900—1901	999.6	431.6	67.3	1498.5
1901—1902	1211.8	477.5	158.5	1847.8
1902—1903	1068.7	695.3	128.9	1892.9
1903—1904	1406.6	656.1	74.7	2137.4
1904—1905	1268.4	795.0	130.1	2193.5

*) En betydelig Del heraf anvendes vel i Bagerier, Brænderier og Bryggerier, men da Mængden heraf ikke kan opgives, anføres her den samlede Overskuds-Indførsel.

Samtidig med at der peges paa hosstaaende Tabel I over Overskuds-Indførselen af Kornvarer, Oliekager og Klid, maa der her mindes om, at en stor Del Svinebesætninger i Vinteren 1904—05 led saa stærk af Stivsyge, at mange Ungsvin maatte slagtes paa Grund af Utrivelighed, saaledes at Svinebestandens Størrelse formindskedes i betydelig Grad, og samtidig var der ogsaa en Del Stivsyge blandt Kvæget, hvis Sundhedstilstand iøvrigt Aaret igennem har været tilfredsstillende. Trods det mindre Svinehold viser nu Tabellen en større Overskuds-Indførsel af Foderstoffer end nogensinde tidligere. — Kraftfodermængden til Svinene er vel ikke bleven formindsket forholdsvis saa meget som Overskuds-Udførselen af Flæsk, nemlig fra 182 til 167 Mill. Pd.; thi stivsyge Grise ere jo utaknemlige at fodre paa, og Hjemmeforbruget af Flæsk er jo meget stort, men efter de foreliggende Tal at dømme kan der dog ingen Tvivl være om, at den samlede Kraftfodermængde, der er givet til Kvæget, har været større end noget forudgaaende Aar.

Tabel II.

Danmarks Overskuds-Udførsel af Smør
i Millioner Pund.

	Oktober Kvartal	Januar Kvartal	April Kvartal	Juli Kvartal	Hele Aaret
1899—1900	25.3	30.8	30.8	22.1	109.0
1900—1901	27.0	29.2	34.0	28.7	118.9
1901—1902	30.1	35.2	32.7	28.3	126.3
1902—1903	28.7	40.8	43.0	36.7	149.2
1903—1904	35.2	40.0	43.9	32.8	151.9
1904—1905	35.1	41.7	42.9	31.2	150.9

De forholdsvis noget utilstrækkelige Beholdninger af hjemmeavlet Foder i Efteraaret 1904 nødvendigjorde

Brugen af meget Kraftfoder, saafremt Mælkeydelsen skulde holdes oppe, men at dette saa ogsaa lykkedes ret godt, belyses af Tabel II, hvorefter det ses, at Overskuds-Udførselen af Smør var særdeles stor saa vel i Oktober som i Januar Kvartaler. — For April og Juli Kvartalers Vedkommende maa det erindres, at Eksporten af Mælk og særlig Fløde til Tyskland tiltog saa stærk (se Artiklen om Danmarks Smøreksport 1904—05 i Tidsskriftets sidste Hefte for 1905), at den kom til at svare til c. 1.6 Mill. Pd. Smør. — Og hvad Priserne paa Handelsfoderstofferne angaar, have de vel i Aarets Løb været ret høje, men bemærkes maa det dog, at netop Bomuldsfrøkager, der nu bruges i størst Mængde, ikke vare dyrere i 1905 end i 1904, medens samtidig Smørprisen har været bedre, c. 3 Øre højere i Landbrugsaaet 1904—05 end i det foregaaende Aar. — Indførselen af Majs beløb sig til 550 Mill. Pd. mod 474 Mill. Pd. i 1903—04.

Skulle vi dernæst undersøge nogle enkelte Mælkeriers Aarsregnskaber og sammenligne disse med de samme Mælkeriers Aarsregnskaber fra de foregaaende Aar, viser det sig, at Forholdene i flere Henseender have været meget tilfredsstillende.

Det fynske Andelsmælkeri, hvis Regnskab omtales i sidste Aarsberetning, har i Tidsrummet $\frac{1}{11}$ 1904 — $\frac{31}{10}$ 1905 haft 7,496,421 Pd. Mælk, hvilket svarer til 6,114 Pd. Mælk pr. Ko, imod Aaret før 5,784 Pd. pr. Ko. — Bestyreren skriver, at Regnskabet udviser det største Udbytte, der nogensinde har været udbetalt, saa at Andelshaverne vare meget glade ved Resultatet. — Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør, der de to foregaaende Aar, 1903 og 1904, var henholdsvis 26.28 og 26.20, har i det nu afsluttede Regnskabsaar kun været 25.78, og hertil kommer, at Salgsprisen for Smørret, der i 1903 og 1904 var henholdsvis 93.48 og 91.81 Øre pr. Pd., nu gennemsnitlig har været 95.87 Øre pr. Pd. — Endvidere ere Driftsudgifterne pr. 1000 Pd. Mælk gaaet ned fra 410 og 401 Øre til nu kun at være 366 Øre, saaledes at der er

Fremskridt i alle fire Henseender — større Mælkemængde pr. Ko — mindre Mælkeforbrug til 1 Pd. Smør — større Salgspris for Smørret — og mindre Driftsudgifter pr. 1000 Pd. Mælk.

Der er lavet Ost af 1,476,000 Pd. Skummetmælk og Kærnemælk samt 193,593 Pd. Sødmælk, hvilket svarer til en gennemsnitlig Tilsætning af c. 13 pCt. Sødmælk, og den opnaaede Salgspris har været gennemsnitlig 20.7 Øre pr. Pd. Ost. — Det samlede Resultat bliver, at Andelshavernes Nettoindtægt pr. 1000 Pd. Sødmælk hjemme ved Stalddøren, der i 1903 var 33 Kr. 83 Øre og i 1904 kun 33 Kr. 48 Øre, nu i 1905 har været 35 Kr. 42 Øre eller 14.16 Øre pr. Kande, samtidig med at Skummetmælk, Kærnemælk og Valle alle Aar er leveret frit tilbage, og for rigtig Vurdering af dette Tal maa det bemærkes, at den samlede Ostemælk kun har udgjort 22—23 pCt. af den indvejede Mælkemængde.

Det samme store, meget mønsterværdige jyske Andelsmælkeri med stor Osteproduktion, som har været omtalt i de foregaaende Aarsberetninger, har i Aar villig fremsendt omstaaende Regnskab, der omfatter Tiden fra 4. November 1904 til 3. November 1905. — Medens der i 1903 og 1904 blev indvejet henholdsvis 7,718,959 Pd. og 7,848,581 Pd. Mælk, er der i 1905 kun indvejet 7,483,192 Pd. Mælk. Her er altsaa en Nedgang i Mælkemængden i Sammenligning med de to foregaaende Aar, hvilket maa antages væsentligst at skyldes den i denne Egn forholdsvis lille Avl i 1904; men bemærkes maa det, at der dog nu i 1905 var meget mere Mælk end i 1902 og alle tidligere Aar. — Dernæst kan det meddeles, at Driftsudgifterne, der siden 1901 ere gaaede ned fra 413 Øre pr. 1000 Pd. Mælk til i 1904 at være kun 353 Øre, nu i 1905 have været 373 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, men desuagtet er Nettoprisen, hvortil Mælken er udbragt, særdeles tilfredsstillende, idet Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har været lille, Smørprisen god og Osteproduktionen meget vellykket.

UDGIFTER
paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel	8,122.45	108.5
Kul.....	2,932.00	39.2
Bødkerarbejde.....	346.20	4.6
Is	166.00	2.2
Olie og Fedt	160.00	2.2
Lønninger.....	5,059.94	67.6
Salt, Farve, Kalk, Soda o. s. v.	1,139.92	15.2
Bygningernes Vedligeholdelse	520.71	7.0
Inventarets Vedligeholdelse	2,375.58	31.7
Mælkevognenes Vedligeholdelse	507.10	6.8
Nye Bøger, Porto, Rejser o. l.....	526.33	7.0
Nyt Inventar.....	1,027.36	13.7
Renter, Skatter og Afdrag	4,547.01	60.7
Andre Udgifter	493.77	6.6
Ialt...	27,924.37	373.0

INDTÆGTER
paa et jysk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

Salg af 258,997 Pd. Smør (à 95.21 Øre)	246,599.45 Kr.
— - 200,421 - Ost	63,434.13 -
Andelshaverne, Sk. og Kærnemælk 4,231,406 Pd.....	42,314.06 -
— Valle 2,463,595 -	6,158.98 -
Salg af Mælk og Fløde	3,956.49 -
Andre Indtægter.....	1,022.32 -
Ialt...	363,485.43 Kr.

Der er ialt indvejet 7,483,192 Pd. Mælk, altsaa er

Mælken udbragt i ..... 4.86 Øre pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 269,926.34 Kr.,

altsaa ..... 3.61 — —

Forskel ..... 1.25 Øre pr. Pd.

Driftsudgift .. 0.37 — —

Overskud .... 0.88 Øre pr. Pd.

Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har i 1905 kun været 25.62. Det var i 1903 gaaet ned til 25.77 efter tidligere Aar ikke at have været under 26.0, men i 1904 var det 25.87, og i 1904 var der, som det tydelig belyses ved Driftsstatistikken, jo mange Mælkerier, der havde et større Mælkeforbrug pr. Pd. Smør end i de nærmest foregaaende Aar. Dobbelt glædeligt er det derfor, at 1905 ikke alene viser et lige saa lille Forbrug som 1903, men endog et endnu mindre. — Hvad dernæst Smørrets Salgspris angaar, var den i 1904 kun 92.15 Øre, men i 1905 er den 95.21 Øre pr. Pd. Smør, og samtidig er Ostesalget gaaet godt.

Der er lavet Ost af 1,923,000 Pd. Skummetmælk og Kærnemælk samt 805,671 Pd. Sødmælk, og der er bleven solgt 15,000 Pd. Skummetmælksost, 115,000 Pd. 25 pCt. Ost og 67,000 Pd. Gouda- og Edamost, medens Beholdningen er forøget med 3,400 Pd., og foruden Vallen har Osteproduktionen givet en Indtægt af 63,434 Kr. — Det endelige Resultat af den samlede Smør- og Osteproduktion bliver, som omstaaende Regnskab viser, at hvert Pund Mælk er udbragt til en Nettopris af 4.49 Øre eller 17.96 Øre pr. Kande, medens der i 1904 opnaaedes 17.34 Øre pr. Kande og i 1903 17.80 Øre pr. Kande, — og dette Resultat er opnaaet som en fuldstændig Nettopris hjemme ved Stalddøren hos alle de 235 Andelshavere, der gennemsnitlig kun have 6.2 Køer. — Men det bør naturligvis ikke overses, hvad ogsaa Regnskabet udviser, at den Mælk, som Andelshaverne have faaet hjem, ved dette Mælkeri beregnes til 1 Øre pr. Pd., idet dog ingen behøver at tage mere hjem, end hvad han selv mener at have Fordel af at faa til den nævnte Pris.

Det vestjyske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været omtalt i de sidste fire Aarsberetninger, har i 1905, eller rettere sagt i Tiden $\frac{1}{11}$ 04— $\frac{31}{10}$ 05, indvejet 9,648,106 Pd. Sødmælk, hvilket er 28,000 Pd. mere end Aaret forud. Her er altsaa den store Stigning, der indtraadte i 1903, bleven opretholdt baade i 1904 og 1905.

UDGIFTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kørsel af Mælk.....	18,406.13	190.8
Kørsel af Kul og Smør.....	246.43	2.6
Lønninger.....	4,466.18	46.3
Brændsel.....	2,290.62	23.7
Is	125.00	1.3
Dritler, Pergament o. l.	4,987.44	51.7
Olie og Fedt	138.89	1.4
Salt, Farve, Løbe m. m.....	616.13	6.4
Rengøringsager	44.50	0.5
Papir, Porto m. m.	149.25	1.5
Vedligeholdelse af Bygning og Vej.....	978.06	10.1
Vedligeholdelse af Inventar.....	3,568.24	37.0
Renter, Afdrag og Skatter.....	2,326.02	24.1
Andre Udgifter	698.30	7.2
Ialt...	39,041.19	404.6

INDTÆGTER
paa et vestjysk Andelsmælkeri.

376,652 Pd. Smør (à 95.1 Øre)	358,038.69 Kr.
9,090,930 - Sk. og Kærnemælk til Andelsh. à 1/2 Øre	45,454.65 -
57,200 - - - - i Detail à 1 -	572.00 -
11,286 - Ost à 1 Øre.....	112.86 -
Affaldsmælk.....	292.00 -
Andre Indtægter.....	478.62 -
Ialt...	404,948.82 Kr.

Der er ialt indvejet 9,648,106 Pd. Sodmælk, som er
udbragt i..... 4.198 Øre pr. Pd.
Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 324,929.78 Kr.,
altsaa ..... 3.368 — —

Forskel	0.830 Øre pr. Pd.
Driftsudgift ..	0.405 — —
Overskud	0.425 Øre pr. Pd.

Og hvad der er endnu mere glædeligt er, at Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør stadig er nedadgaaende. Det begyndte i 1887—90 med at være 29.4 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør, og det var en almindelig Udtalelse den Gang, at i Vestjylland var Mælken mager. Her var imidlertid stadig Nedgang i Forbruget; i 1903 var det 26.17, i 1904 var det 26.07 og nu i 1905 har det kun været 25.6. — Den erfarne Mælkeribestyrer, som er gammel paa Stedet, skriver om dette forholdsvis lille Forbrug, at det er ikke usandsynligt, at Kontrolforeningerne have nogen Del i den glædelige Fremgang, — og samtidig skriver han, at den ringe Stigning i Mælkemængden skyldes særlig den Omstændighed, at Eftersommeren i 1905, ligesom i 1904, har givet alt for lidt. — Det kan oplyses, at Mælkeriet har nu 330 Andelshavere med c. 2,100 Køer, hvoraf 3 med over 30 Køer og 132 med mindre end 4 Køer.

Driftsudgifterne, der i 1903 vare komne ned paa 366 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, og som i 1904 var 376 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, har i 1905 været 405 Øre, men det maa bemærkes, som Regnskabet viser, at det er Mælkekørselen, der er stegen, og dernæst Inventariets Vedligeholdelse, idet der bl. a. er anskaffet et Par nye Kærneælttere. Brændselsforbruget og flere af de andre Udgifter ere smaa, og at de 16 Mælkekudske, der hver Dag Aaret rundt gennemsnitlig maa køre en Mil frem og tilbage, faa 18,400 Kr., kan i og for sig ikke kaldes høj Betaling. Køres der billigere, vil det nærmest være et Vidnesbyrd om Armod hos vedkommende Andelshavere, som i Stedet for at passe deres egen Jord maa slide med Hestene for fremmede for at skaffe de nødvendige, kontante Penge. — Der kan ikke være Tvivl om, at hvis dette store Mælkeri var delt i to eller flere mindre, vilde de samlede Driftsudgifter være adskillig større, end de ere nu under den erfarne Bestyrers Ledelse.

Smørprisen har ved dette Mælkeri i 1905 gennemsnitlig været 95.1 Øre pr. Pd., altsaa 3.2 Øre pr. Pd. mere end i 1904, da den var 91.9 Øre. — Om Osteproduktionen skriver Bestyreren, at den er aftagende, da

det betaler sig bedre for Andelshaverne at benytte Mælken til Opdræt. Der ostes nu kun for de Andelshavere, som ønske det; og de betale til Dækning af Arbejdsudgifterne 1 Øre pr. Pd. Ost, medens Osten og Vallen fordeles til dem i Forhold til Mælken, som de have ladet anvende til Ostning.

Nettoindtægten har her i 1905 været 3.793 Øre pr. Pd. Mælk, altsaa 15.17 Øre pr. Kande, medens den i 1904 var 14.59 og i 1903 14.80; men erindres maa det, at Skummetmælken ved dette Mælkeri kun bogføres til $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd.

Ved de tre Mælkerier er altsaa Mælken i 1905 udbragt i henholdsvis 0.77 — 0.62 og 0.58 Øre pr. Kande mere end i 1904, og omtrent lignende Resultater synes at foreligge fra de fleste af Landets Mælkerier. Gennemgaaende har Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør været mindre end i 1904 og Smørprisen har været c. 3 Øre bedre pr. Pd. Smør.

Idet der her om Smørprisen og Smørekporten iøvrigt kan henvises til Artiklen om Danmarks Smørekспорт 1904—05 i Tidsskrift for Landøkonomi 1905, Side 630—644, skal her dog henpeges paa omstaaende Tabel over Englands Indførsel af Smør i Kalenderaaret 1905, sammenstillet med de tilsvarende Tal for de fire foregaaende Aar.

Det ses her, at Englands Smørindførsel i 1905 har været noget mindre end i 1904, men større end i 1903 og alle tidligere Aar. — Indførselen fra Rusland er i 1905 større end i 1904, men mindre end i 1903 og 1904. Fra Sverige, Danmark, Holland og Frankrig har Tilførselen været mindre i 1905 end i 1904. Fra Tyskland tilføres kun en ringe Mængde, som tilmed rimeligvis ikke er af tysk Oprindelse. — Tilførselen fra de fire australske Kolonier tilsammen har været lidt mindre i 1905 end i 1904, hvorimod der er en Forøgelse i Tilførselen fra Kanada og De forenede Stater.

Tabel III.

Englands Indførsel af Smør i Cwts.

(1 Cwt. = 101.6 Pd. dansk.)

Fra	1901	1902	1903	1904	1905
Rusland	378,452	490,091	484,328	404,717	461,140
Sverige	180,212	191,591	212,232	206,791	188,209
Danmark	1,597,186	1,703,032	1,771,654	1,708,619	1,630,363
Tyskland	26,983	26,375	12,507	4,080	5,372
Holland	298,912	393,261	343,761	252,262	209,897
Frankrig.....	311,601	414,240	454,088	371,061	348,442
New Zealand.....	167,343	157,993	249,879	294,982	300,418
Victoria	186,141	62,519	98,177	255,716	227,574
N. S. Wales	59,650	17,621	21,371	159,622	168,531
Queensland	—	20	786	59,475	54,188
Kanada	215,588	285,765	185,437	268,607	292,117
Forenede Stater ...	150,126	54,458	42,405	68,754	84,874
Andre Lande	130,696	177,967	185,069	186,319	176,739
Ialt...	3,702,890	3,974,933	4,060,694	4,241,005	4,147,864

For Danmarks Vedkommende maa det bemærkes, at Nedgangen stemmer med Oplysningerne fra den danske Statistik, ifølge hvilken Danmarks Eksport til England er gaaet ned med omtrent samme Mængde Smør, som Tilvæksten i Danmarks Eksport til Tyskland beløber sig til, naar Fløde og Mælk omregnes til Smør.

For Osteproduktionen har Aaret 1904—05 været mindre godt end de to nærmest foregaaende Aar. — Fra flere Sider klages der over treven Afsætning og lave Priser, og Producenterne maa være forsigtige med ikke at lave Overproduktion. — Paa nogle Steder voldte ogsaa Sommerkvarmen Vanskeligheder, dels saaledes, at en Del Mælk ikke var helt frisk ved Indvejningen, og dels saaledes,

at en Del Ost tog Skade formedelst for høj Varme i Ostelagret.

Stivsygen og det ved den formindskede Svinehold først paa Aaret var maaske for en Del Aarsag til, at der blev taget noget mindre Mælk hjem end sædvanlig, men den væsentligste Aarsag til de, trods det uden Tvivl forøgede Forbrug af Ost, dog temmelig lave Ostepriser maa søges i den Omstændighed, at mange Mælkeribestyrere, der tidligere kun lavede Ost til Hjemmeforbrug, nu, da deres Osteproduktion, takket være Forsøgsostninger, Lagerbedømmelse o. l., er bleven forbedret, have udvidet Produktionen. De faa da snart lavet mere Ost, end Andelshaverne og den nærmeste Omegn have Brug for, og for at skaffe sig Afsætning hos Ostehandlerne, maa de da undersælge disses ældre Forbindelser, saaledes at Priserne snart trykkes ogsaa for de dygtigste Producenter, der i Aarenes Løb majsommeligt have samlet sig en fast Kundekreds.

Tabel IV.

Danmarks Ind- og Udførsel af Ost

i Tusinde Pund.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds-Indførsel
1900—1901	2,034	161	1,873
1901—1902	2,043	208	1,835
1902—1903	1,887	163	1,724
1903—1904	1,896	129	1,767
1904—1905	1,843	191	1,652

Under saadanne Forhold har det, ligesom flere Gange tidligere, ganske naturlig været forsøgt at eksportere Ost. Saa vel fra et enkelt Mælkeri paa Sjælland som fra flere Mælkerier i Jylland er der bleven eksporteret Ost dels til Tyskland og særlig til England. Og fra flere Sider

er der bleven talt om denne Eksport som meget lovende. Men saa vel Kvaliteten som Prisen søges hemmeligholdt, og at det kun kan have været smaa ugentlige Forsendelser eller Prøvesendinger fremgaar af Tallene i hostaende Tabel, der viser, at hele Landets Udførsel end ikke beløber sig til 200,000 Pund.

Erfaringen har i lignende Tilfælde tidligere lært os, at danske Producenter skulle være meget forsigtige med at forøge Produktionen og stole paa Afsætning i Udlandet. Priserne, særlig i England, ere gennemgaaende som Regel lavere end de Priser, som Mælkerierne pleje at gøre Regning paa at faa herhjemme.

Tallene i Tabel IV vise jo iøvrigt, at Indførselen af Ost har været af omtrent samme Størrelse i 1905 som i de nærmest foregaaende Aar; men oplyses kan det, at efter den schweiziske Statistik angives Værdien af Osteeksporten fra Schweiz til Danmark at være gaaet ned fra 758,000 Frcs. i 1900 til 618,000 Frcs. i 1904. At Indførselen i den danske Statistik ikke viser Nedgang, skyldes vistnok særlig, at der fra Rusland indføres Ost til lavere Priser, end de kunne produceres her i Danmark. — Her i Landet fremstilles der nu ikke alene en anelig Mængde særdeles god hollandsk Ost, men ogsaa Emmenthalerost, — og nu vil denne Produktion ogsaa blive sat i Gang paa »Trifolium« ved Haslev, hvor der i Efteraaret er bleven paabegyndt Opførelsen af et nyt Osteri, særlig indrettet paa Fremstilling af Schweizerost og Myseost.

Om Forholdene i det danske Mælkeribrug i Aarets Løb kan det iøvrigt meddeles, at næst efter Smørpris og Smørnotering har den mest drøftede Sag ved mange Lejligheder været Nødvendigheden af og Vanskeligheden med at faa Mælken leveret til Mælkerierne i tilstrækkelig ren og frisk Tilstand. Andelsmælkeriernes Love forslaa ikke i saa Henseende — eller rettere sagt, de ske ikke Fyldest. — Manglerne have ofte været paapegede, og i de senere Aar er der udført et stort Oplysningsarbejde.

Man er naaet saa vidt, at det store Flertal af Befolkningen nu sikkert meget godt véd, hvorledes Mælken bør behandles; — men det kniber stadig med at faa alt Arbejdet udført godt nok. — Fremskridt er der sket; men mange synes alt for ofte at tænke som saa: hvorfor skal jeg gøre mig saa megen Ulejlighed, naar denne og hin Andelshaver kan faa Lov at være mindre omhyggelig og dog faa samme Pris for Mælken.

Betegnende for den nuværende Tilstand er det, at Dansk Mejeristforenings Hovedbestyrelse i Efteraaret fandt det betimeligt at sammenkalde Konsulenter, Skoleforstandere m. fl. til et Møde i Odense for at drøfte Sagen, hvorefter man gennem Ritzaus Bureau udsendte følgende Henvendelse til alle Vedkommende:

»Som Følge af den alvorlige og skarpe Konkurrence paa Smørmarkedet, og i Betragtning af den store og uvurderlige Betydning det har for vort Land, saa vel som for de enkelte Mælkeproducenter, at vor Smørproduktion støtter sig til den stedse finere og bedre Mælkeproduktion, have Repræsentanter for »Dansk Mejeristforening«, for »De samvirkende danske Mejeriforeninger« samt for Mejeriskolerne og Mejerikonsulenterne paa et Møde i Odense d. 19. Oktober efter en indgaaende Forhandling vedtaget følgende Udtalelse til de danske Mælkeproducenter og disses Organisationer:

1. Den største Renlighed bør iagttages saa vel under Malkningen som under Fodring og Staldpleje.
2. Mælkens Afkøling umiddelbart efter Malkningen bør fremmes ved dertil sigtende Foranstaltninger, saasom Indsamling af Is og Anlæg af Kølebassiner. Nedsvaling til højst 14 Gr. C. anbefales, og i dette Øjemed bør Thermometrets Anvendelse indføres.
3. Det bør altid nøje paases, at Mælken opsies og henstaar i fuldstændig ren og frisk Luft.
4. Ved Mælkebedømmelsen paa selve Mejeriet drages Omsorg for, at der aldrig modtages daarlig Mælk til Smørproduktion. — Foreninger for Mælkebedømmelse anbefales.
5. Mejeriorganisationer bør tilvejebringe Forevisningssteder, hvor alt Arbejde vedrørende Mælkeproduktionen udføres mønsterværdigt.

Tanken om Indsamling af Is til Brug hjemme hos Andelshaverne ses saaledes endnu at kunne komme frem, om end den, som alt for uoverkommelig, aldrig kan ventes almindelig praktiseret og derfor kan være uhen-sigtsmæssig at fremsætte, idet den udæsker Kritikken og

foranlediger, at der kan siges, at det er Urimeligheder, der forlanges. — Man ser da ogsaa f. Eks. i de jyske Mejeriforeningers Aarsberetning, at man stiller sig afvisende til Sagen, idet der siges, at vistnok kan Is de fleste Steder bjerges meget billigt, men det er dog ikke bekendt, at noget Mælkeri har vovet Skridtet, at paa-lægge sine Andelshavere Isbjergning til Brug ved Mælkens Afkøling.

Opmærksomheden henledes derimod paa Hensigtsmæssigheden af Anlæg af smaa lokale Vandværker i Landsbyerne, og det nævnes, at Vandmester Kristiansen i Højslev har anlagt flere smaa Landsbyværker, nogle Steder med Stødhævert, andre Steder med Vindmotor-kraft, til Andelshavernes store Tilfredshed, f. Eks. i Løgstrup for 13 Andelshavere med en Bekostning af 4,000 Kr. og i Skals for 42 Andelshavere med en Bekostning af 9,000 Kr. — Paa den Maade har en Husmand faaet ud-mærket frisk Kildevand indlagt i sit Hus mod en aarlig Afgift af 10—12 Kr., og en Gaardmand kan opnaa det samme Gode for 25—40 Kr., og under saadanne Forhold vil det næppe være meget for tidligt at lukke de gamle Brønde, særlig ikke, hvor de ere dybe eller daarlige.

Endvidere kan det nævnes, at det er bragt i Forslag til Mælkens Afkøling at indrette et Cementbassin i Nærheden af Vandposten, hvorfra Vandet pumpes til Bassinet, saaledes at det ledes ned til Bunden og løber bort for-oven til Truget, hvor Hestene vandes, eller maaske til Kostalden til Køerne. Bassinet dækkes med et lille hvidkalket Trætag, der er aabent i begge Ender, saaledes at frisk Luft kan stryge hen over Spandene, medens Smuds, Regn og Sne ikke kan komme i Mælken. — Saadanne Vandbassiner ere allerede indrettede hos samtlige Andelshavere i Kirkeby Andelsmælkeri paa Fyn, og man er i Færd med at indrette dem paa Samsø og andre Steder, hvor man indrømmer, at Afkølingen hidtil ofte har været utilstrækkelig. — Opstillingen foranlediger, at man ikke »glemmer« at skifte Vandet ved Mælken, og den Mængde Vand, der medgaar til Besætningen, vil i Reglen være saa

stor, at Mælken kan blive afkølet, uden at Vandet opvarmes i nogen betydelig Grad.

Det er ikke saa faa Mælkerier, der ere blevne byggede eller ombyggede i Aarets Løb i Landets forskellige Egne. Enkelte Steder er det nye Mælkerier, der ere blevne oprettede, hvor man hidtil har været Andelshavere ofte i flere temmelig fjernt liggende Mælkerier, og hvor nu Mælkemængden er bleven saa stor, at man har ment det betimeligt at bygge et Mælkeri paa en ny, central Plads. Andre Steder, f. Eks. i Hammerum*), har man ombygget hele Mælkeriet og faaet høje og rummelige Lokaler med nyt Køleanlæg m. m. uden at standse Driften en eneste Dag. Og atter andre Steder har man i Stedet for det gamle Mælkeri bygget et nyt, saaledes at det har faaet en bedre Beliggenhed, hvilket f. Eks. er Tilfældet med Danmarks ældste Andelsmælkeri, det i 1882 anlagte Mælkeri i Hjedding, der er bleven flyttet til Ølgod Stationsby. Her blev i Sommer bygget et tidssvarende Mælkeri, hvis Indvielse fejredes ved en Festlighed i det nærliggende Afholdshjem, hvor der holdtes Taler af den første Andelsmejerist, nuværende Grosserer Stilling Andersen, den første Formand, Gaardejer Niels Christensen, Pedersborg, og Gaardejer Niels Hansen Uhd fra Egknud, som var med at udarbejde de første Love, m. fl.

Ikke alene er der mange Mælkerier, der i Aarets Løb have faaet indlagt elektrisk Belysning, mange have ogsaa faaet indrettet Badekammer, og endnu mange flere have faaet de gamle Kærner og Æltemaskiner ombyggede med nye Kærneælttere, hvis tidligere Antal af 3, nemlig Disbrow, Viktoria og Simplex, er blevet forøget med 2 nye, nemlig Dan og Silkeborg, som alle roses af de forskellige Brugere, fordi de lette Arbejdet, og i mange Tilfælde tillige, fordi de gøre det muligt nu helt at undgaa Spild af Fløde og Smør, der tidligere alt for ofte fandt Sted, naar der skulde kærnes mange Gange, og naar Smørrets

---

*) Se Mælkeritidende 1905, S. 902—908, »Forbedring af ældre Mælkerilokaler«.

Optagning og Æltning skulde fremskyndes for at faa Plads til den næste Kærning.

Der er endvidere bleven opført en Del Ishuse, og andre Mælkerier have faaet nye Køleanlæg, der vel ere dyrere, men saa ogsaa bedre end de ældre Køleanlæg, hvoraf nogle i Tidens Løb ere blevne for smaa, eftersom Mælkemængden er stegen. Forties bør det imidlertid ikke, at der endnu er Mælkerier, hvor man enten kun har smaa og daarlige Ishuse, eller hvor man søger helt at klare sig med Vand alene. — Det er at haabe, at disse Efternølere snart maa komme med, saaledes at der ikke skal kærnes for varmt, og saaledes at der altid kan være et Kølerum til Smørrets Opbevaring.

Paa flere Mælkerier har der i Aarets Løb været gjort Forsøg med Benyttelsen af Halmmaatter eller Lærredsbælter om Dritterne, for at de kunne være pæne og rene, naar de komme til Modtagerne i England. Halmmaatten, der er opfundet af to Landmænd ved Skive, synes særlig snild og formaalstjenlig. Den er bleven patenteret, og fabrikmæssig fremstillet vil den kunne blive saa billig, at den maaske vil kunne finde almindelig Anvendelse.

Endvidere er der, særlig af Konsulent Faber og Forstander Pedersen paa Ladelund, bleven agiteret for, at det nu bør være Alvor med at faa Smørret afsendt fra Mælkerierne hyppigere end én Gang om Ugen. Pakkeriet i Esbjerg har længe eksporteret Smør 4—5 Gange om Ugen, og i hvert Fald over Esbjerg, hvor nu iøvrigt ogsaa *Cooperative Wholesale Society* har etableret en Filial, vil Smørret kunne eksporteres saaledes, at det ikke behøver at blive 2—3 Uger gammelt, inden det kommer paa Forbrugernes Bord.

De forskellige, forholdsvis nye Sammenslutninger, saasom Mejeriernes Ulykkesforsikring, Smørmærkeforeningen og Mejeriernes Fællesindkøb, have virket til Medlemmernes almindelige Tilfredshed. Den i 1904 rejste Bestræbelse for at faa Lurmærkets Anvendelse befæstet ved Lov førte til, at et Lovforslag desangaaende blev vedtaget i Folkethinget d. 22. Marts 1905, men det kom

ikke til Behandling i Landstinget. — Vedtaget i begge Thing blev derimod et Tillæg til Margarineoven, der paabyder, at der til al Margarine her i Landet skal til-sættes et Røbestof, der let kan paavises ved en sikker, kemisk Reaktion, selv om dette Stof kun er til Stede i ringe Mængde, saaledes at Indblanding af Margarine i Smør her fra Danmark altid vilde kunne paavises, om nogen skulde finde paa at forsøge lignende Forfalskninger her, som i mange Aar have fundet Sted f. Eks. i Holland.

Blandt de mange af det danske Mælkeribrug for-tjente Mænd, der i Aarets Løb ere døde, skal her særlig nævnes tre, nemlig:

S. Chr. Buhl, som døde d. 21. Januar. Han blev kun lidt over 50 Aar gammel, men havde dog en for-holdsvis lang Arbejdstid at se tilbage paa, og han havde været en trofast Arbejder i det danske Mælkeribrug. Som saa mange andre Gaardmandssønner havde han som ganske ungt Menneske lært Mælkeribrug under Professor Segelcke, hvorefter han i nogle Aar var Herregaards-mejerist. Dernæst var han i en Aarrække Mælkeriassi-stent i Aalborg Amts Landboforening, hvorfra han d. 8. Maj 1888 kaldtes til Kjøbenhavn for at være Konsulent for nogle Mælkerier paa Sjælland og Lolland-Falster. Det var en politisk Tilfældighed, der foranledigede, at Buhl kom til Kjøbenhavn, men dette generede ham ikke i mindste Maade. Han tog saglig og grundig fat paa Ar-bejdet, bekymrede sig ikke om de politiske Uregelmæssig-heder og blev snart efter ansat som den første af Statens lokale Mælkerikonsulenter. I denne Stilling gjorde Buhl særdeles god Fyldest i 14 Aar, indtil Sygdom lammede hans Arbejdsevne. — Buhl var ikke tynget af boglig Viden, men desmere uhildet saa han fornuftig paa For-holdene, hvor han kom frem. Han var just ikke hurtig, men han var grundig, meget økonomisk, flittig og tjenst-villig, saa han fik mange Venner blandt Mælkeribestyrerne, som det var hans Kald at have Samarbejde med.

— Professor V. Stein var født i Kjøbenhavn d. 14. April 1836. Som ung Farmaceut ansattes han 1859 som Assistent ved det to Aar tidligere oprettede »Groth og Ørsteds kemiske Laboratorium«, og allerede 1863 blev han Medejer af Forretningen, hvis Navn han i 1867 ændrede til »V. Steins analytisk-kemiske Laboratorium«. — Virksomheden udviklede sig baade i Størrelse og Anseelse; men her skal kun mindes om, at for det danske Mælkeribrug stod Stein lige til sin Død som en uvurderlig og solid Støtte. Han var gennem mange Aar den anerkendte Analytiker og den ubestikkelige og erfarne Fagmand, hos hvem man trygt kunde søge Raad i mange tvivlsomme Forhold, hvor en Afgørelse paa anden Maade vilde have været vanskelig at træffe, og hvor det særlig gjaldt om at faa den uvildige Undersøgers alsidige Erfaring at støtte sig til.

Mælkeribestyrer Lars Hansen, Kildebrønd, døde pludselig, ligesom Professor Stein, ramt af et Hjerteslag, i sit Hjem d. 1. Oktober. — Hans Navn maa mindes fremfor hans Kaldsfællers. — Han var født i Topshøj ved Sorø d. 26. November 1851 og havde nok været i forskellige Stillinger, bl. a. været Handelsmand, inden han, paa den Tid Andelsmælkerierne oprettedes, 35 Aar gammel tog fat paa Mælkeriarbejdet. Han kom til Kildebrønd 1890, og her gjorde han sig snart fortjent ved at hjælpe en Del af Andelshaverne med at undersøge Flødeprocenten af de enkelte Køers Mælk. Det var paa hans Foranledning, at der d. 16. Juli 1892 blev holdt Foredrag paa Mælkeriets Loft om, hvorledes Mælkens Undersøgelse kunde anstilles, hvorledes Beregningerne og Bogføringen skulde udføres, og hvilke Fordringer, der burde stilles til Stamkøerne og til Regnskabets Nøjagtighed. Samme Dag stiftedes den første Kontrolforening i Danmark, medens der først mere end et Aar senere blev anskaffet en Tyr, hvorefter Kontrolforeningen blev til Kildebrønd Kvægavlsforening. — Ufortrøden paatog Lars Hansen sig ikke alene at undersøge Mælkens Fedme ved Hjælp af Fjords Kontrolapparat, men ogsaa at være Regn-

skabsfører og indsamle de nødvendige Oplysninger om Køernes Fodring. Og allerede i Januar 1894 kunde han i Mælkeritidende, tidligere end nogen anden, offentliggøre et Uddrag af sit Aarsregnskab for de enkelte Køer hos 14 Andelshavere med Angivelse af Mælke-, Smør- og Fodermængde for hver enkelt Ko. Dette Uddrag af Kildebrønde Kvægavlsforenings Regnskab vakte fortjent Opmærksomhed, og ligeledes de Regnskaber, han offentliggjorde i de nærmest følgende Aar. Her fik vi Tal at holde os til, der godtgjorde den store Forskel i de enkelte Køers Rentabilitet indenfor samme Besætning. Og Lars Hansen blev saaledes en af Banebryderne for de senere talrige Kontrollforeninger, hvor man ved det netop da fremkomne Gerbers Apparat lod en særlig dertil antaget Assistent foretage Fedtundersøgelserne hjemme hos Andelshaverne.

Ære være disse tre Mænds Minde!

Til Slutning skal det endelig nævnes, at den ved Konsulent Buhl's Død ledig blevne Stilling af Landbrugsministeriet i Maj blev overdraget til Lærer ved Næsgaard Agerbrugsskole, forhenværende Mælkeribestyrer, Landbrugskandidat Anders Peter Hansen. — Han er Husmandssøn fra Voldtofte paa Fyn. Født 1870 kom han 18 Aar gammel til Mælkeriet, gennemgik senere først Køng Højskole og derefter Dalum Mælkeriskole. I 6 Aar bestyrede han dernæst Fællesmælkeriet paa Skærsø ved Æbeltoft, hvorefter han tog Landbrugseksamen i April 1903. — Lærer paa Næsgaard var han i to Aar, og forinden han tiltraadte Virksomheden som Konsulent, fik han Lejlighed til fra Maj til September at foretage en Rejse til de bedste Mælkeriege i Nordamerika, saaledes at han maa siges at have gennemgaaet en lang og grundig baade praktisk og theoretisk Uddannelse i sit Fag.
